

Români celebri: Mircea cel Bătrân

1355- 31 ianuarie 1418

Mircea cel Bătrân este un simbol al istoriei românilor, atât datorită longevității domniei sale, cele circa trei decenii plasându-l în topul domnitorilor Țării Românești, cât și din cauza războaielor cu turcii, multe dintre ele prezentate într-un mod mistificator specific historiografiei noastre. În ciuda eforturilor unor istorici din perioada național-comunistă de a-i preschimba numele în Mircea cel Mare, vechiul nume sub care a intrat în atenția istoricilor – Mircea cel Bătrân – a rămas consacrat în historiografie și în conștiința poporului român.

Preluarea domniei și un posibil asasinat politic

Mircea a fost fiul lui Radu I și frate, se pare vitreg, cu Dan I. Istoricii încă nu au căzut de acord dacă cei doi frați au aceeași mamă. Potrivit cronicilor, Dan ar fi fost fiul lui Radu I și al Doamnei Ana, iar Mircea și fratele său Staicu, fiii născuți de a doua soție a lui Radu, pe nume Calinichia. Unii istorici susțin că ar fi aceeași persoană, dar al doilea nume ar fi fost luat de Doamna Ana cu ocazia călugăririi. În 1386 Dan I, care a ajuns domnitor al Țării Românești cândva între 1383 și 1385, a intrat în conflict cu Ivan Șisman, țarul bulgar de la Târnovo, probabil din cauza disputei acestuia cu unchiul său, țarul Strațimir de la Vidin. Potrivit unei cronici bulgărești, Dan I ar fi murit în 23 septembrie 1386 asasinat de bulgarii lui Șisman. O altă cronică susține că în spatele asasinatului s-ar fi aflat Mircea. De obicei istoricii contestă rolul lui Mircea în asasinarea fratelui său, probabil pentru a nu-i știrbi aura pozitivă cu care a intrat în conștiința istorică a românilor.

Ceea ce este cunoscut în secolul al XV-lea ca fiind conflictul dintre Dănești și Drăculești a fost de fapt o dispută pentru tron între urmașii lui Mircea și cei ai lui Dan I. Vehemența conflictului dintre cele două ramuri ale dinastiei Basarabilor și-ar putea găsi o explicație în începuturile violente, respectiv în posibila asasinare a lui Dan I de către Mircea cel Bătrân.

Titlatura lui Mircea cel Bătrân și întinderea stăpânirilor sale

Pe baza titlaturii din documentele emise, istoricii au reconstituit întinderea stăpânirilor sale. Cronologia acestor stăpâniri este discutabilă, pentru că foarte puține documente emise de Mircea sunt datate clar, majoritatea lor fiind nedatate în textul original, iar istoricii au estimat data emiterii lor după diverse criterii. Mai mult, o parte a documentelor, mai ales cele referitoare la daniile din Țara Făgărașului, s-au păstrat doar sub forma unor traduceri târzii, din secolul al XVIII-lea, iar autenticitatea lor este discutabilă. Ca atare, cronologia stăpânirilor lui Mircea necesită încă atenția istoricilor. Există obiceiul în epoca medievală și premodernă ca stăpânitorii să utilizeze o titulatură care nu reflecta întotdeauna realitatea politică. De exemplu, în privilegii, regii Ungariei aveau și titlul de regi ai Bulgariei sau Cumaniei, realități politice de multă vreme dispărute.

Mare voievod și domn al Ungrovlahiei, adică al Țării Românești, este titlul care apare în toate documentele emise de Mircea în timpul domniei sale. Hotarele Țării Românești se întindeau de la munți până la Dunăre. Extremitățile vestice și estice nu sunt însă clare. În câteva documente titlul de domn al Ungrovlahiei este completat cu delimitarea geografică, de la munți până spre părțile tătarăști, alteori apare ca domn peste părțile tătarăști. Este vorba de fapt de stăpânirea sudului Moldovei, un teritoriu greu de delimitat din cauza sărăciei informațiilor documentare. Cert este că la un moment dat Mircea s-ar fi înțeles cu Alexandru cel Bun, domnul Moldovei, pentru delimitarea hotarelor dintre cele două țări, potrivit unei atestări într-un document emis de Ștefan cel Mare. Posibil ca înțelegerea să fi survenit înainte de 1408, anul în care domnul Moldovei acordă un privilegiu comercial negustorilor din Liov, cu specificarea locurilor de vamă. Originea stăpânirii lui Mircea către părțile tătarăști ar trebui căutată în campaniile împotriva tătarilor de la mijlocul secolului al XIV-lea, coordonate de regele Ungariei Ludovic I, la care au participat și muntenii lui Basarab I și Nicolae Alexandru.

Ban de Severin din titulatură acoperă stăpânirea asupra Banatului Severinului, ale cărui limite teritoriale nu sunt nici azi bine lămurite. Prezența banilor de Severin în lista demnitarilor din regatul Ungariei din privilegiile emise de regii maghiari atestă stăpânirea acestora asupra Banatului de Severin sau, cel puțin, tentativa de ocupare a lui. Însă prezența lor în a doua jumătate a secolului al XIV-lea este întreruptă pe mai multe perioade, în care domnitorii români au stăpânit efectiv Banatul de Severin. Se consideră că încă de la începutul domniei sale Mircea ar fi stăpânit și Banatul de Severin. Este posibil ca să-l fi preluat odată cu tronul Țării Românești de la înaintașul său, Dan I. Între 1376 și 1387 nu apare niciun ban de Severin în listele cu demnitari maghiari, ceea ce confirmă stăpânirea lui de către Radu I, Dan I și de către Mircea la începutul domniei sale. Dan I a ocupat cu oastea sa Banatul Severinului, inclusiv cetatea Mehadia și satele din districtul său, fiind distruse documente de proprietate ale cnezilor români din Temeșel (*Documenta Romaniae Historica*, seria D, vol. I, p. 123-125). Între 1387 și 1393 sunt menționați șase bani de Severin, deci pe perioade foarte scurte, de câteva luni sau un an (Pál Engel, *Magyarország világi archontológiája 1301-1457*, I, Budapest, p. 32-33). Această frecvență ridicată a schimbărilor demnitarilor ridică semne de întrebare asupra autorității lor, sugerând mai degrabă incapacitatea exercitării depline a atribuțiilor lor. Dar cel puțin în 1390, când cnezii de Temeșel cer regelui Sigismund reînnoirea vechilor lor privilegii distruse de Dan I, banul maghiar își exercită autoritatea asupra banatului de Severin. Însă tocmai în urmă cu câteva luni stăpânirea lui Mircea în Severin apare în tratatele încheiate cu regele Poloniei, atât în titulatură (comite de Severin, probabil că scribul polon care a redactat documentul nu înțelegea titlul de ban, care nu exista în Polonia), cât și pe sigiliu (ban de Severin). Care a fost realitatea istorică? Fiecare stăpânea câte o parte a banatului de Severin, dar prin titulatură își revendica întregul? Sau Mircea a pierdut la un moment dat controlul asupra Banatului de Severin? Cert este că între 1393 și 1426, cu o scurtă perioadă de 2 luni în decembrie 1408 - ianuarie 1409, demnitatea de ban de Severin în documentele maghiare este vacantă, pentru că în acel interval de timp domnia Țării Românești au stăpânit Banatul de Severin. Recunoașterea stăpânirii lui Mircea începând cu 1393 peste Severin trebuie înțeleasă în sensul armonizării relațiilor dintre el și regele maghiar pe fondul pericolului otoman.

Herteg de Făgăraș și de Amlaș sau domn al părților de peste munți. Aceste teritorii sunt situate în sudul Transilvaniei și nu au căi de comunicație directă cu Țara Românească. Pentru a ajunge acolo

reprezentanții domnitorului trebuiau să treacă prin ținuturile sașilor sibiieni. Creasta Munților Făgăraș este prea abruptă pentru comunicații, fiind accesibilă doar cu piciorul, pe cărările de munte ale ciobanilor. Din această cauză este exclusă orice stăpânire asupra Țării Făgărașului și Amlășului fără acordul regelui Ungariei. Regele Sigismund s-a aflat în Sibiu pentru prima oară în martie 1391, când a stat aproape o lună întreagă (Pál Engel, Norbert Tóth, *Itineraria Sigismundi regis imperatorisque*, Budapest, 2005, p. 64). Proximitatea Făgărașului față de Sibiu presupune că regele nu ar fi lăsat nerezolvată chestiunea autorității asupra Țării Făgărașului cu ocazia vizitei sale în districtele săsești din sudul Transilvaniei. În ciuda tratatelor secrete pe care le încheia Mircea cu regele Poloniei împotriva regelui Ungariei, nu trebuie să excludem negocierile dintre domnitorul român și Sigismund de Luxemburg. Turcii deveneau din ce în ce mai periculoși, iar interesele ambelor părți cereau armonizarea relațiilor dintre ei. Stăpânirea lui Mircea peste cele două ducate transilvănene a fost posibilă doar cu acordul regelui, care se aștepta probabil ca în schimb Mircea să fie recunoscător și să îi presteze omagiul de vasalitate, fapt consumat mai târziu, în 1395.

Despot al pământurilor lui Dobrotici. Istoricii acceptă că prin 1389 Mircea ar fi ocupat Dobrogea în urma morții lui Ivanco. Posibil să fi fost o competiție cu turcii pentru ocuparea acestui teritoriu cu miză economică, pe care l-a pierdut repede, cel mai târziu cu ocazia campaniei din 1394 a lui Baiazid în Țara Românească. A reocupat Dobrogea la începuturile crizei politice otomane generate de căderea lui Baiazid în prizonieratul lui Timur Lenk. A fost însă o stăpânire de câțiva ani, pentru că Dobrogea a fost ocupată definitiv de turci odată cu înscăunarea lui Mehmed I. Titlul de despot este discutabil, pentru că el putea să fie acordat doar de Basileul de la Constantinopol. Acest titlu apare doar în tratatele cu regele Poloniei, în actele interne este stăpân până la Marea cea Mare. Stăpânirea efemeră a Dobrogei de către Mircea a fost utilizată de politicienii și istoricii români din epoca modernă ca argument pentru așa-zisele drepturi istorice ale României asupra acestui teritoriu.

Domn al Dârstorului, adică al Silistrei este un titlu care trebuie legat de stăpânirea Dobrogei, ocupat probabil la fel după moartea lui Ivanco. Miza a fost dublă: economică și strategică. Dârstor sau Silistra era un important oraș cu funcție comercială la Dunăre la sfârșitul secolului al XIV-lea. Din punct de vedere strategic, Silistra asigura un acces facil către coasta Mării Negre. Stăpânirea lui Mircea a fost efemeră și în cazul Silistrei.

Stăpân al Podunaviei de ambele părți este o titulatură care a fost recent clarificată. De obicei istoricii considerau că se referă la pământurile dobrogene. Istoricul Marian Coman a demonstrat recent că Podunavia se referă la un teritoriu situat la sud de Dunăre în Serbia, în regiunea Branicevo (M. Coman, *Putere și teritoriu. Țara Românească medievală. Secolele XIV-XVI*, Polirom, 2013, p. 251-262).

Titlatura lui Mircea cel Bătrân reflectă structura și întinderea stăpânirilor sale, fiecare fiind o stăpânire distinctă: Țara Românească de la munți până la Dunăre și spre părțile tătarăști, Banatul de Severin, Ducatele Făgărașului și Amlășului, Dobrogea sau țara lui Dobrotici, Silistra și Podunavia. Mircea a fost domnitorul care a stăpânit cele mai întinse teritorii, depășind cu mult granițele Țării Românești.

Politica externă până la bătălia de la Rovine

Relațiile internaționale în epoca medievală trebuie înțelese prin prisma relațiilor dintre conducătorii statelor medievale, deoarece ei reprezentau statul. De la întemeiere, domnii Țării Românești au trebuit să își orienteze politica externă în funcție de pretențiile și puterea regilor Ungariei. Dintre toți vecinii – Regatul Ungariei, Țaratul sârb, Țaratul bulgar de Vidin, Țaratul bulgar de Târnovo, Despotatul lui Dobrotici, Moldova și Hanatul tătar – ungurii au făcut cele mai puternice presiuni. Regii maghiari considerau că au drepturi de suzeranitate asupra domnilor români, succesori ai cnezilor și voievozilor care au fost vasali regilor din dinastia Arpadiană.

Sigismund de Luxemburg a urcat pe tron în 1387 după ce s-a căsătorit cu Maria, fiica lui Ludovic I. Ca dovadă a pretențiilor sale avem numirea unui ban de Severin, după o vacanță de peste 10 ani, perioadă în care Banatul a fost recunoscut în stăpânirea domnilor români. Încă din primii ani de

domnie, regele Ungariei a ridicat pretenții asupra liderilor statelor vecine care fuseseră anterior vasali să îi recunoască suzeranitatea: despotul sârb, țarul bulgar de la Vidin, domnul muntean și cel moldovean. Mircea a încheiat o alianță cu regele Poloniei, un rival al regelui maghiar, pentru a se asigura de sprijin în eventualitatea unui atac din partea lui Sigismund. Dar încheierea tratatelor secrete cu Polonia nu exclude contacte, schimburi de solii și negocieri cu Sigismund. Dacă inițial miza era stăpânirea asupra Banatului de Severin și asupra ducatelor ardelene, după 1389 apare un dușman comun: turcii.

Pericolul otoman îl obligă pe Mircea să se reorienteze în relațiile sale cu regele Ungariei. Participarea voievodului la bătălia de la Kosovopolje din 1389 este improbabilă. Însă efectele acelei bătălii și campaniile imediate ale noului sultan, Baiazid, au determinat schimbări rapide ale strategiei de politică externă. Inițiativa pare să fi aparținut regelui Ungariei, foarte interesat de stoparea avansului otoman către granițele sudice ale regatului său. Sigismund a mobilizat oastea, pe care a condus-o personal în Serbia împotriva turcilor în primăvara și în toamna anului 1389, toamna lui 1390 și vara lui 1392. După campania din Serbia din octombrie 1390, regele a stat la hotarele sudice ale Ungariei, iar în ianuarie – aprilie 1391 a fost în Transilvania, petrecând câteva săptămâni la Sibiu. Sejurul regelui arată preocuparea sa pentru apărarea frontierelor regatului și sugerează inițiativa sa în relația cu Mircea. Printre concesiile făcute ar fi recunoașterea stăpânirii lui Mircea peste banatul de Severin și peste ducatele Făgărașului și Amlașului. Este o supoziție bazată pe strategia de state tampon promovată peste câțiva ani de regele maghiar în relațiile cu turcii.

Avansul turcilor până la Dunăre a însemnat și primele incursiuni otomane în Țara Românească. Dar după jaful akingiilor urma întotdeauna o campanie de amplexare a sultanului. Au dovedit-o acțiunile turcilor în sudul Dunării, unde sultanul a reușit să își facă tributare toate statele slave. Ciocnirile oștilor muntene cu cele otomane din 1391 și 1393 au anticipat viitoarele confruntări. Marea campanie a lui Baiazid a avut loc în toamna anului 1394. Istoricii sunt împărțiți în două tabere: unii susțin că bătălia de la Rovine ar fi avut loc în 19 octombrie 1394, alții în 17 mai 1395. Ambele datări sunt valide, pentru că au avut loc două campanii diferite.

Sursele sud-dunărene care susțin că Baiazid ar fi venit în Țara Românească în toamna anului 1394 sunt confirmate de prezența regelui Ungariei, Sigismund, la hotare. Începând cu luna septembrie 1394 regele maghiar s-a aflat la Timișoara, oraș din care a plecat și în campaniile din Serbia în anii anteriori. Probabil că fusese înștiințat de mobilizarea oastei otomane, dar nu era sigur unde va merge Baiazid, iar din Timișoara ar fi putut să acționeze de-a lungul frontierei sudice a regatului în orice direcție. În urmă cu câțiva ani am considerat că Mircea a fost înfrânt în urma acestei campanii și Vlad Uzurpatorul i-a luat tronul cu ajutorul turcilor. O reanalizare a surselor ne obligă la o revizuire a vechii interpretări, pentru a considera că Vlad a urcat pe tron abia după campania din mai 1395.

Omagiul de vasalitate față de regele Ungariei și consecințele sale

Dar Mircea a fost nevoit după succesul său de la Rovine din octombrie 1394 să își asigure spatele, așteptându-se la o revenire a lui Baiazid. Astfel că se întâlnește cu regele Sigismund la Brașov la începutul lunii martie 1395. Regele nu părăsise Transilvania din toamnă decât pentru o scurtă campanie fără succes în ianuarie-februarie 1395 în Moldova, pentru a-l aduce pe Ștefan I la supunere. După eșecul acestei campanii, regele s-a aflat peste o lună de zile la Brașov. Mircea cel Bătrân prestat omagiul de vasalitate, după cum spune clar documentul din 7 martie 1395: ”sub credința și jurământul nostru și al boierilor noștri, făcut de noi mai înainte, așa cum se cuvine” (Documenta Romaniae Historica, seria D, vol. I, p. 140). Acest fragment este o dovadă prestării omagiului de vasalitate, care este însă negată cu vehemență de majoritatea istoricilor, pentru a nu-i scădea aura lui Mircea cel Bătrân. Prestarea jurământului de omagiu era o practică a epocii medievale și recunoașterea adevărului atestat documentar nu afectează reputația domnitorului român.

Cu ocazia prestării omagiului de către Mircea și boierii săi, se realizează și o înțelegere scrisă pentru organizarea unei campanii antiotomane în sudul Dunării. Documentul din 7 martie 1395 este

primul plan al viitoarei cruciade de la Nicopole. Regele maghiar și domnul român sperau să poată organiza o cruciadă împotriva turcilor prin care să îi îndepărteze pe turci de Dunăre.

Interpretarea acestui document este un paradox în istoriografie, deoarece istoricii afirmă că este un tratat de alianță încheiat pe picior de egalitate. Orgoliul naționalist nu permite abordarea relațiilor internaționale din Evul Mediu după principiile epocii medievale. Ce egalitate poate fi vorba între două puteri care au un raport de forță militară și economică net în favoarea regatului Ungariei, care era atunci de câteva ori mai mare ca Țara Românească, atât din punct de vedere teritorial, cât și demografic și financiar?

Documentul este o dovadă că Mircea a fost un bun negociator și a prevăzut cât mai clar posibilele situații ce pot apărea în cazul planificatei campanii antiotomane. Însă există un alt document care arată că și Mircea a făcut concesii, altele decât prestarea omagiului. Exact în aceeași zi regele Sigismund confirma negustorilor brașoveni un privilegiu din 1358 acordat de regele Ludovic care stabilea scutire de vamă pe drumul către Chilia. Acel privilegiu din 1358 a fost practic anulat de un alt document emis de domnitorul Vladislav-Vlaicu în 1368, care reglementa obligațiile vamale ale negustorilor brașoveni. Însă în 1395, în condițiile în care Mircea avea nevoie de sprijinul militar al lui Sigismund, brașovenii au reușit să obțină confirmarea scutirii de vamă din 1358, un document total nefavorabil domnitorului român.

Regele maghiar a trimis în aprilie, când s-au confirmat zvonurile unei noi campanii otomane, în ajutorul lui Mircea un contingent de 1000 de ostași bine înarmați. Era primul ajutor militar, acordat în virtutea obligației seniorului de a-i acorda sprijin militar vasalului său. Toată trupa, în frunte cu comandantul ei, și-a găsit sfârșitul în luptele cu turcii din Țara Românească.

A doua campanie a lui Baiazid din mai 1395

Baiazid a revenit cu oaste la sfârșitul lui aprilie 1395. Pe lângă turci, în oastea sa erau și trupele principilor slavi din sudul Dunării, care erau tributari și vasali sultanului. Bătălia a avut loc în 17 mai 1395, dată consemnată de izvoarele care atestă moartea unui principe slav venit oastea otomană. De această dată victoria lui Baiazid a fost clară. În bătălie au murit toți ostașii unguri trimiși de Sigismund în sprijinul lui Mircea. Pe tronul Țării Românești a fost înscăunat, probabil și cu ajutorul unei părți a boierimii, Vlad, numit Uzurpatorul în istoriografie. Porecla dată de istorici lui Vlad, care a fost un domnitor „cu acte în regulă”, are rolul de a-l pune în antiteză cu Mircea, considerat domnul legitim al Țării Românești, pentru că se lupta cu turcii. Dacă ne amintim de suspiciunea că Mircea ar fi avut un rol în asasinarea fratelui său, Dan I, porecla de Uzurpator încetățenită pentru Vlad I pare ridicolă.

Regele Ungariei se îndepărtase între timp de granița sudică, având încredere că Mircea va rezista în fața turcilor. Nu a putut să intervină imediat, pentru că exact în 17 mai 1395 a murit într-un accident de călărie soția sa, regina Maria. Abia după înmormântarea ei al Oradea în 6 iunie, regele a venit imediat la Brașov, unde este atestat din 21 iunie.

Implicarea regelui era imperios necesară. Turcii au profitat de victoria din 17 mai și au jefuit pentru prima oară Brașovul. Mircea nu mai stăpânea în Țara Românească, refugiindu-se în stăpânirile sale din Transilvania.

Campania maghiară din Țara Românească din vara anului 1395

Regele a mobilizat oastea maghiară și a condus-o personal în Țara Românească. Deja în 6 iulie era la Câmpulung, iar în următoarele două luni s-a luptat cu turcii pe teritoriul statului sud-carpatic. A fost recucerită cetatea de la Nicopolul Mic (Turnu Măgurele). După cum afirma regele peste câțiva ani, lui Mircea „care fusese asuprit de acei turci, i s-a înapoiat stăpânirea”, adică a fost repus în domnia din care fusese alungat de Vlad Uzurpatorul.

La finalul campaniei și-a dus oastea la Severin și Orșova, în Banatul de Severin pe care îl recunoscuse lui Mircea. În această regiune trebuie să fi avut loc un eveniment încă neclar. Potrivit aceleiași scrisori scrise în 1408, pe când se întorcea în Ungaria, românii conduși de Mircea, care a alunecat "pe calea vechii necredințe", au înconjurat oastea regelui într-o trecătoare din munți. Regele a scăpat din ambuscadă datorită unei șarje a palatinului Nicolae Garai.

Episodul este surprinzător și inițial am considerat, la fel ca mulți istorici, că de fapt regele ar fi fost atacat de Vlad Uzurpatorul și în documentul scris peste ani s-a făcut o confuzie. Însă documentul este clar, acuză vechea necredință din nerecunoașterea vasalității și exclude orice confuzie. Care a fost miza pentru Mircea, proaspăt pus pe tron de Sigismund, rămâne o necunoscută. Oricum episodul a fost uitat peste scurt timp, deoarece imediat după plecarea oastei maghiare, Vlad Uzurpatorul a trecut Dunărea cu trupe turcești. Mircea nu a reușit să reziste și a fost din nou alungat de pe tron pentru o perioadă de peste un an. Din toamna anului 1395 și până la sfârșitul lunii decembrie 1396 pe tronul Țării Românești s-a aflat Vlad I. Mircea s-a refugiat din nou în Transilvania, unde, pe lângă vechile domenii, a mai primit de la rege și cetatea Bologna de lângă Huedin.

La un moment dat Sigismund a încercat să îl atragă pe Vlad I de partea lui, însă a fost refuzat. Solia trimisă de regele maghiar nu l-a convins pe Vlad să devină vasalul regelui maghiar. În schimb, pe fondul contestării de către regele Poloniei, Vladislav Jagello, a drepturilor lui Sigismund la coroana Ungariei după moartea reginei Maria, Vlad I îi trimite o scrisoare regelui polon în care, nici mai mult, nici mai puțin, se angajează să îi fie vasal acestuia în virtutea drepturilor sale asupra coroanei maghiare. Practic Vlad I l-a recunoscut pe Vladislav Jagello rege al Ungariei (!) și i-a promis vasalitatea. Este o diferență uriașă între tratatele încheiate de Mircea cu regele Poloniei, care sunt tratate de alianță îndreptate împotriva regelui Ungariei, inamicul comun, și această scrisoare a lui Vlad I, prin care promite să îi devină vasal, e drept ca rege al Ungariei, nu al Poloniei.

Cruciada de la Nicopole

Insuccesul campaniei în Țara Românească din vara anului 1395, când Mircea a fost înlăturat din domnie, l-a obligat pe Sigismund să acționeze mai ferm pentru mobilizarea cavalerilor vest-europeni pentru cruciada antiotomană. A fost inclusiv până la Praga pentru a susține necesitatea cruciadei și a trimis emisari la principii catolici. Cavalerii sosiți în Ungaria au fost îndrumați către Orșova, unde oastea cruciată a trecut Dunărea la mijlocul lunii august 1396.

În paralel, oastea din Transilvania, condusă de voievodul Stibor Stiborici, a trecut în Țara Românească, pentru a se uni în sudul Dunării cu cruciații. Vlad I a încercat să se opună voievodului ardelean, însă acesta i-a propus o întrecere cavalească, pentru a evita vărsarea de sânge între creștini. Stibor l-a învins pe Vlad I, care s-a putut retrage liber. Astfel Mircea a fost repus pe tron și a mobilizat oastea Țării Românești, pe fondul zvonurilor despre cruciadă.

Desfășurarea cruciadei de la Nicopole este arhicunoscută. Nu putem să scriem o istorie contrafactuală și să punem eșecul doar pe seama îngâmfării cavalerilor, care nu l-au lăsat pe Mircea cu oștenii lui în avangardă. Cert este că dezastrul a fost imens pentru cruciați. Puținii răniți care au reușit să scape peste Dunăre au devenit victime ale românilor. Mircea și-a pierdut din nou tronul și Vlad I a revenit în domnie cu ajutorul turcilor. Țara Românească a devenit atât de nesigură, încât nu s-a putut asigura o retragere în Ungaria pentru regele Sigismund. Acesta s-a urcat pe o corabie împreună cu câțiva familiari, printre care și voievodul Transilvaniei, Stibor. Voievodul a coborât la Brăila, de unde a trecut clandestin în Transilvania. Regele a continuat călătoria cu corabia pe Dunăre, apoi pe mare a ajuns la Constantinopol, unde a fost primit de Basileu. Apoi a înconjurat Peninsula Balcanică pentru a debarca pe 4 ianuarie 1397 pe coasta Mării Adriatice, în Dalmația.

Între timp, voievodul Transilvaniei, Stibor, a organizat o incursiune surpriză cu ocazia sărbătorilor de iarnă la sfârșitul lunii decembrie 1396 și l-a capturat pe Vlad I în cetatea de pe Dâmbovița, luându-l prizonier în Ungaria, unde i se pierde urma. Stibor l-a repus pe tron pe Mircea, care l-a păstrat până la moartea sa în 1418. Iată că au fost necesare 3 intervenții armate ale ungurilor (iulie-

august 1395, octombrie 1396 și decembrie 1396) pentru a-l îndepărta de pe tron pe Vlad I și a-l reînscăuna pe Mircea cel Bătrân.

Intervenția în succesiunea din Imperiul Otoman

Pentru Mircea au mai fost câțiva ani fierbinți, până în 1402, când Baiazid a fost făcut prizonier la Ankara de către Timur Lenk. În noiembrie 1397 a avut loc o nouă campanie otomană, la care i-a făcut față. Atunci regele s-a mobilizat imediat ca să sară în ajutorul domnitorului român. Mircea obișnuia să îl informeze pe suzeranul său de orice zvon despre vreo campanie otomană. Regele răspundea imediat prin mobilizarea oastei, pentru că era direct interesat să îl păstreze pe Mircea pe tron. În martie 1399 le reproșa nobililor că s-a mobilizat cu întârziere data trecută și i-au pus viața în pericol.

Merită consemnat și un episod hazliu din relațiile dintre Sigismund și Baiazid. Otomanii au renunțat la o campanie în Țara Românească, reorientându-se către alte direcții de atac. Sigismund s-a lăudat prin scrisori în Europa că Baiazid s-ar fi retras din teamă față de el și oastea pe care a mobilizat-o. Zvonul despre lauda de sine a regelui a ajuns la urechile sultanului, care i-a trimis o scrisoare lui Sigismund în care i-a atras atenția că nu îi este frică de el și acea campanie nu a mai avut loc din cu totul alte motive.

Regele a dezvoltat după eșecul de la Nicopole o nouă strategie: susținerea statelor tampon. A renunțat la ofensivă și a conceput apărarea Ungariei prin reorganizarea armatei și prin finanțarea statelor tampon. Țara Românească, Serbia și Bosnia trebuiau să fie conduse de principi vasali regelui, care să preia astfel primul atac al turcilor până la mobilizarea oastei maghiare. În schimb, regele el-a dăruit vasalilor săi domenii în regat. Mircea, pe lângă banatul de Severin și ducatele de Făgăraș și Amlaș, mai primise cetatea Bologa de lângă Huedin și cetatea Bran, cu numeroase venituri din vama încasată acolo.

În 1402 Baiazid a căzut prizonier într-o luptă cu mongolii conduși de Timur Lenk, deschizându-se astfel luptele pentru succesiunea la tron. Astfel că pentru peste un deceniu pericolul otoman a fost îndepărtat.

Mircea s-a implicat în luptele pentru tronul otoman, susținând succesiv doi candidați, pe Musa Celebi și pe Mustafa. Nu este meritul exclusiv al lui Mircea, pentru că în luptele din Balcani între taberele otomane, alături de trupele românești au luptat și cele maghiare, ceea ce arată o coordonare a acțiunilor între Sigismund și Mircea. Mircea chiar și-a căsătorit o fiică cu Musa, sperând că astfel își va asigura liniștea. Însă strategia lui Mircea a fost greșită, pentru că în cele din urmă a reușit să ocupe tronul Mehmed I în 1413.

Relațiile cu Sigismund de Luxemburg după 1400

Mircea a încercat să profite de orice situație avantajoasă pentru a-și întări autoritatea inclusiv în relațiile cu regele Ungariei. În 1401 a reînnoit tratatul cu Vladislav Jagello, orientat împotriva lui Sigismund. În același an Sigismund s-a confruntat cu o criză de autoritate în regat, din cauza disputei cu nobilimea, care l-a arestat pentru câteva luni. Evoluțiile din Imperiul otoman i-au apropiat din nou pe cei doi, care s-au întâlnit personal în noiembrie 1406 la mănăstirea Tismana. Nu excludem posibilitatea ca să se fi reînnoit jurământul de credință sau să fi fost confirmată de către Mircea credința față de Sigismund.

Regele Ungariei nu a avut încredere deplină în Mircea, pentru că în decembrie 1408 i-a luat pentru două luni Banatul de Severin, în care l-a numit ca ban pe Stibor Stiborici, cel care l-a repus pe Mircea pe tron în urmă cu câțiva ani. Posibil că nu întâmplător în 1409, tatăl lui Iancu de Hunedoara, despre care se spune că ar fi emigrat din Țara Românească, a primit domeniul cetății Hunedoara în 1409. Cu ocazia negocierilor dintre regele Ungariei și regele Poloniei, încheiate prin tratatul de la Lublin din 1412, Țara Românească rămânea în sfera de influență a Ungariei, statut

confirmat și în negocierile ulterioare de la Buda. Regele Ungariei s-a implicat apoi în proiecte de anvergură europeană, considerând rezolvată problema otomană datorită crizei politice interne.

Închinarea lui Mircea și plata tributului

Sultanul Mehmed I nu a uitat că Mircea i-a sprijinit pe frații săi în disputa pentru tron și în 1417 a condus personal o campanie în Țara Românească. Scopul era supunerea lui Mircea. Voievodul Transilvaniei a mobilizat imediat oastea să vină în ajutorul lui Mircea, însă era prea târziu.

Conform cronicilor turcești, Mircea a acceptat plata tributului, în valoare de 4.000 galbeni. Practic începând cu anul 1417 Țara Românească a intrat în Casa Păcii, conform dreptului islamic, plătind regulat tribut. Un fiu al lui Mircea, probabil Radu Praznaglava, a fost trimis ostatic la Poartă, ceea ce va deveni un obicei timp de mai multe secole.

În ultimii ani de domnie l-a asociat la tron pe fiul său, Mihail, asigurându-i astfel succesiunea. Acesta nu a fost însă la înălțimea tatălui său, nici militar, nici diplomatic. Deși în toamna lui 1419 regele Sigismund a venit personal în Țara Românească în fruntea unei oști împotriva turcilor, pe care i-a scos din țară, Mihail nu a mai rezistat decât câteva luni pe tron. După moartea lui a urmat o perioadă de războaie între Radu Praznaglava, fiul lui Mircea, și Dan al II-lea.

Semnificația domniei lui Mircea cel Bătrân

Domnia lui Mircea cel Bătrân este remarcată pe toate planurile în care poate fi cunoscută istoria Țării Românești în acea perioadă: politic, economic și cultural. Pe plan intern în timpul său s-au cristalizat demnitățile din Sfatul domnesc și atribuțiile lor. A stăpânit mai mult decât Țara Românească, având cele mai multe domenii în Transilvania. Chiar dacă au fost efemere, stăpânirile peste Dunăre, Podunavia, Silistra și Dobrogea, au constituit maxima întindere teritorială pe care a stăpânit-o vreun domn al Țării Românești până la Mihai Viteazul.

Pe plan economic, beneficiind și de o domnie lungă, în parte pașnică, mai ales după 1402, a reușit să dezvolte Țara Românească prin politici vamale preferențiale pentru negustorii din Brașov și din Lvov. Pe plan cultural a reorganizat mănăstirile cu ajutorul călugărului sârb Nicodim, care a reușit să formeze și un centru mănăstiresc de copiere de cărți bisericești. A construit noi biserici și mănăstiri, le-a dăruit cu averi pe cele vechi și a obținut pentru mitropolitul Țării Românești dreptul de exarh peste plai, adică peste munți, pentru românii din regatul Ungariei. În timpul său dispărea Mitropolia de Severin, nefiind numit un alt mitropolit.

Mircea cel Bătrân rămâne cel mai reprezentativ domnitor al Țării Românești. A avut cea mai lungă domnie, chiar dacă a fost întreruptă în 1395-1396. A luptat cu turcii, a încheiat alianțe cu regele Poloniei și, de nevoie, s-a închinat regelui Ungariei. A dus o politică duplicitară pentru a supraviețui politic. A fost un supraviețuitor. A fost un model politic cel puțin pentru Dan al II-lea și pentru Vlad Dracul. Mircea a fost cel Bătrân în comparație cu domnitorii care au purtat acest nume în secolele XV-XVI. Mircea cel Bătrân este Mare și fără să fie nevoie să îi schimbăm numele cu care a fost consacrat de istoriografie.